

цим на суб'єкта владних повноважень покладено обов'язок подати суду всі наявні у нього документи та матеріали, які можуть бути використані як докази у справі. А суд, щоб правильно встановити фактичний бік справи, наділений повноваженнями як за клопотаннями особи, яка бере участь у справі, так і з власної ініціативи збирати докази. Тому суд, з метою виконання обов'язку встановити істину у справі, повинен користуватися наданими законом повноваженнями отримувати докази з власної ініціативи; допитати свідка за місцем або в місці його проживання (перебування); (за дорученням суду, що розглядає справу, свідок, що не може з поважних причин прибути на судові засідання й проживає (перебуває) за межами територіальної підсудності адміністративного суду, що розглядає справу, допитується суддею адміністративного суду, що перебуває за місцем проживання (перебування) свідка); витребувати докази та уповноважити зацікавлену сторону або іншу особу, що бере участь у справі, одержати джерела доказів для подання їх суду.

Враховуючи все вищезазначене та виходячи з аналізу практики застосування правових норм, що регулюють процес доказування в КАС України, можна зробити висновок про необхідність подальшого вдосконалення процесу доказування в адміністративному судочинстві, виконання якого повинно бути покладене на Вищий адміністративний суд України та Верховну Раду України.

Список літератури: 1. Кодекс адміністративного судочинства України: Науково-практичний коментар / За ред. С. В. Ківалова, О. І. Харитонової / Ківалов С. В., Харитонова О. І., Пасенюк О. М., Аракелян М. Р. та ін. – Х.: Одісеї, 2005. – 552 с. 2. Тертишніков В. І. Цивільний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. – Х., 2006. – С. 78–79.

Надійшла до редколегії 03.11.08

О. О. Леонідова

СУБ'ЄКТИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

На сучасному етапі державотворення великого значення набуває зміцнення законності в державі. Забезпечення стабільного правопорядку, охорони прав, свобод та інтересів громадян, запобігання правопорушенням пов'язане із зміцненням авторитету законів, що діють у державі, подальшим удосконаленням роботи органів держави, які беруть у цьому безпосередню участь. Для виконання своїх завдань та функцій, а саме для протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій, держава в особі уповноважених органів використовує всі можливі засоби для їх здійснення, особливе місце серед яких посідають адміністративно-правові.

Проблеми правової природи та особливості адміністративно-правових засобів тією чи іншою мірою розглядалися такими видатними вченими-адміністративістами, як В. К. Колпаков, Т. О. Коломієць, О. А. Куцый, О. Ю. Салманова В. Б. Авер'янов, Т. М. Бандурка, Д. М. Бахрах, Є. О. Безсмертний, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, Т. М. Кравцова, А. Т. Комзюк, Л. В. Коваль, В. К. Шкарлупа та інші.

Адміністративно-правові засоби є одними з найефективніших структурних елементів охоронної діяльності органів держави, спрямованої на формування і розвиток суспільних відносин у різноманітних галузях (у тому числі й у сфері телекомунікацій).

Протидія правопорушенням у сфері телекомунікацій має велике значення з точки зору забезпечення права споживачів на доступ до загальнодоступних телекомунікаційних послуг, які необхідні їм для задоволення власних потреб. За допомогою закріплення і практичної реалізації різноманітних адміністративно-правових засобів створюються умови для формування і підтримання належного порядку в даній сфері, попередження та припинення правопорушень. При цьому адміністративно-правові засоби протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій становлять особливу сукупність, яка пов'язана з примусовою діяльністю державних органів (суб'єктів протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій). Тобто дослідження, вдосконалення та впровадження нових адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у даній сфері нерозривно пов'язане з діяльністю суб'єктів такої протидії.

Державне управління у сфері телекомунікацій здійснюють: Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади в галузі зв'язку (ЦОВЗ) та інші органи виконавчої влади відповідно до закону. Органом регулювання у сфері телекомунікацій є Національна комісія з питань регулювання зв'язку (далі – НКРЗ), яка утворюється відповідно до законодавства України. Для здійснення нагляду за ринком телекомунікацій у складі НКРЗ створюється Державна інспекція зв'язку. Виходячи з переліку адміністративних правопорушень у сфері телекомунікацій, змісту та особливостей адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій та повноважень державних органів, до суб'єктів застосування адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій слід віднести: суддів районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів, органи внутрішніх справ (міліцію), Національну комісію з питань регулювання зв'язку, Державну інспекцію зв'язку НКРЗ та Український державний центр радіочастот Адміністрації зв'язку та радіочастот України.

Першим суб'єктом протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій є *районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді)*, до повноважень яких відповідно до ч. 2 ст. 22 Закону України «Про судоустрій України» [1] віднесено розгляд справ про адміністративні правопорушення. Діяльність судів при здійсненні правосуддя направлена насамперед на зміцнення правопорядку та законності в державі, захист від протиправних посягань на права та свободи громадян, інтересів підприємств, установ, організацій та ін. Точний перелік адміністративних правопорушень (у тому числі й у сфері телекомунікацій), який віднесений до підвідомчості судів, визначено ст. 221 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [2]. Звернувшись до адміністративних стягнень, що накладаються судами за вчинення правопорушень у сфері телекомунікацій, можна зробити висновок, що суди (судді) як суб'єкт протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій мають право застосовувати такі адміністративно-правові засоби: попередження, штраф, конфіскацію предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; конфіскацію грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення.

Другим суб'єктом застосування адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій є *міліція*. Закон України «Про міліцію» [3] дає визначення міліції як озброєного органу виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань. При цьому до основних завдань міліції віднесено: забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів, запобігання правопорушенням та їх припинення, виконання кримінальних покарань та адміністративних стягнень тощо. Ці завдання є актуальними в контексті попередження та припинення правопорушень у сфері телекомунікацій, захисту прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб під час їх участі у правовідносинах у сфері телекомунікацій. До адміністративно-правових засобів, що застосовуються з метою протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій можна віднести: перевірку документів; адміністративне доставлення; адміністративне затримання; огляд; вилучення речей і документів; накладення адміністративних стягнень, передбачених КУпАП; внесення подань до державних органів, підприємств, установ, організацій, посадовим особам про необхідність усунення причин та умов, які сприяли вчиненню правопорушень; проведення перевірки суб'єктів діяльності у сфері телекомунікацій.

Третім суб'єктом протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій є *Національна комісія з питань регулювання зв'язку України* – центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Вона виконує функції адміністративно-правового характеру, а саме: здійснює ліцензування та реєстрацію у сфері надання телекомунікаційних послуг та послуг поштового зв'язку; встановлює порядок подання, розгляду і затвердження пропозицій операторів телекомунікацій щодо взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж; установлює порядок реалізації, експлуатації радіоелектронних засобів, випромінювальних пристроїв на території України та порядок ввезення їх із-за кордону; здійснює контроль за якістю телекомунікаційних послуг, а також за додержанням суб'єктами ринку телекомунікацій законодавства, умов застосування технічних засобів у телекомунікаційних мережах загального користування, стандартів та інших нормативних актів у сфері телекомунікацій; перевіряє додержання ліцензійних умов операторами, провайдерами телекомунікацій та операторами поштового зв'язку. Має право отримувати безоплатно від операторів, провайдерів телекомунікацій, а також операторів поштового зв'язку статистичну звітність в обсягах, порядку і в терміни, визначені законодавством, а також іншу інформацію, необхідну для виконання покладених на Комісію завдань; за зверненням будь-якої із сторін втручатися у відносини операторів телекомунікацій при укладенні договорів про взаємоз'єднання їх телекомунікаційних мереж; приймати відповідні рішення, що є обов'язковими для виконання операторами телекомунікацій і можуть бути скасовані лише за рішенням суду; передавати до Антимонопольного комітету України матеріали в разі виявлення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Для здійснення нагляду за ринком телекомунікацій та ринком послуг поштового зв'язку посадові особи Комісії мають право: 1) безперешкодного доступу на територію і в приміщення операторів, провайдерів телекомунікацій та операторів поштового зв'язку; 2) надавати в межах своїх повноважень суб'єктам ринку телекомунікацій та ринку послуг поштового зв'язку обов'язкові для виконання приписи щодо усунення порушень нормативно-правових актів; 3) застосовувати в установленому законодавством порядку санкції за порушення законодавства про телекомунікації та поштовий зв'язок до суб'єктів ринків телекомунікацій та послуг поштового зв'язку [4].

Таким чином, адміністративно-правовими засобами протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій в даному випадку являється перевірка документів; вимога усунення порушень зако-

нодавства у сфері телекомунікацій; вилучення копій документів про статистичну звітність; безперешкодний доступ на територію і в приміщення операторів, провайдерів телекомунікацій та операторів поштового зв'язку; накладення адміністративних стягнень, передбачених КУпАП; застосування (штрафних) санкцій.

Згідно з Порядком здійснення державного нагляду за ринком телекомунікацій [5] четвертим суб'єктом протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій є *Державна інспекція зв'язку* (далі – ДІЗ), яка здійснює нагляд за ринком телекомунікацій. Її основними завданнями є: по-перше, контроль за додержанням суб'єктами ринку телекомунікацій стандартів та інших нормативних актів у сфері телекомунікацій; по-друге, перевірка додержання операторами, провайдерами телекомунікацій ліцензійних умов у сфері телекомунікацій та особливих умов ліцензій; по-третє, нагляд за додержанням установлених законодавством умов застосування технічних засобів телекомунікаційних мережах загального користування; по-четверте, контроль за якістю телекомунікаційних послуг; по-п'яте, запобігання, виявлення та усунення правопорушень при здійсненні діяльності у сфері телекомунікацій.

Державний нагляд за ринком телекомунікацій здійснюється шляхом проведення планових та позапланових перевірок та комплексу відповідних заходів, зокрема, з вимірювання параметрів телекомунікаційних мереж, спрямованих на виявлення та усунення порушень та недоліків суб'єктами ринку телекомунікацій. Видом позапланових перевірок є цільові перевірки, які здійснюються щодо операторів, провайдерів телекомунікацій, споживачів телекомунікаційних послуг, виробників та/або постачальників технічних засобів телекомунікацій, їх філій, інших відокремлених структурних підрозділів, щоб перевірити дотримання конкретних вимог законодавства, в тому числі ліцензійних умов, стандартів та інших нормативних актів у сфері телекомунікацій та особливих умов ліцензій.

Планові перевірки операторів, провайдерів телекомунікацій, виробників та/або постачальників технічних засобів телекомунікацій здійснюються не частіше одного разу на рік згідно з річними планами перевірок суб'єктів ринку телекомунікацій, які розробляються ДІЗ та затверджуються НКРЗ. Позапланові (у тому числі цільові) перевірки операторів, провайдерів телекомунікацій, споживачів телекомунікаційних послуг, виробників та/або постачальників технічних засобів телекомунікацій, їхніх філій, інших відокремлених структурних підрозділів здійснюються на підставі рішення НКРЗ або начальника ДІЗ (його заступника), прийнятого в результаті надходження до НКРЗ або ДІЗ у письмовій формі обґрунтованої заяви (повідомлення) про порушення законодавства про телекомунікації, в тому числі ліцензійних умов, особливих

умов ліцензій або з метою перевірки виконання розпоряджень НКРЗ чи приписів ДІЗ про усунення виявлених порушень.

ДІЗ здійснює такі повноваження та несе відповідальність за: 1) здійснення державного нагляду за користуванням радіочастотним ресурсом України та запобігання правопорушенням при користуванні ним у смугах радіочастот загального користування; 2) підготовку матеріалів для прийняття НКРЗ рішень за наслідками перевірок; 3) притягнення в установленому порядку до адміністративної відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства про радіочастотний ресурс України. Отож, зазначимо, що в цьому питанні адміністративно-правовими засобами протидії правопорушенням є, по-перше, проведення перевірок (планових та позапланових) стосовно додержання операторами, провайдерами телекомунікацій ліцензійних умов у сфері телекомунікацій та особливих умов ліцензій; вимога усунення виявлених порушень законодавства; накладення адміністративних стягнень; застосування штрафних санкцій.

П'ятим та останнім суб'єктом протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій є *Державне госпрозрахункове підприємство «Український державний центр радіочастот»* (далі – УДЦР), яке утворюється відповідно до закону України «Про радіочастотний ресурс України» [6]. УДЦР здійснює свою діяльність на підставі статуту, що затверджується НКРЗ.

Завданнями цього суб'єкта є безпосереднє здійснення заходів щодо забезпечення електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів, випромінювальних пристроїв; здійснення заходів щодо виявлення та усунення дії джерел радіоперешкод. При здійсненні державного нагляду посадові особи ДІЗ та Генерального штабу Збройних Сил України мають право: 1) доступу в установленому законом порядку на територію і в приміщення загальних та спеціальних користувачів радіочастотного ресурсу України з метою перевірки використання розташованих у них радіоелектронних засобів, а також у разі, якщо зазначені засоби та/або високочастотні пристрої, що знаходяться в цих приміщеннях, створюють радіоперешкоди; 2) перевіряти дотримання вимог законодавства щодо користування радіочастотним ресурсом України юридичними та фізичними особами, отримувати від них необхідні пояснення, матеріали та інформацію; 3) у межах своїх повноважень надавати обов'язкові для виконання розпорядження (приписи) стосовно усунення порушень і недоліків щодо користування радіочастотним ресурсом України; 4) складати в установленому порядку протоколи про вчинення адміністративного правопорушення щодо користування радіочастотним ресурсом України. Отож, адміністративно-правовими засобами тут є: безперешкодний доступ на територію і в приміщення загальних та спеціальних

користувачів радіочастотного ресурсу; різнопланові перевірки; складання адміністративних протоколів; вимога усунення порушень законодавства, виконання нормативно-правових актів НКРЗ; застосування штрафних санкцій; накладення адміністративних стягнень.

Таким чином, кількість суб'єктів застосування адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій є досить значною. Кожен із цих суб'єктів має специфічні завдання та функції і наділений повноваженнями щодо застосування низки адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій. Це зумовлює потребу в дослідженні правового потенціалу кожного засобу окремо в контексті його застосування відповідними державними органами (суб'єктами застосування адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій).

Список літератури: 1. Про судоустрій України: Закон України від 07 лютого 2002 р. // ВВР України. – 2002. – № 27-28 – ст. 180. 2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // ВВР УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122. 3. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 р. // ВВР України. – 1991. – № 4. – Ст. 20. 4. Положення про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України // Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2007 р. № 971. 5. Порядок здійснення державного нагляду за ринком телекомунікацій затверджено рішенням НКРЗ України 27.10.2006 № 426, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 листопада 2006 р. за № 1207/13081. 6. Про радіочастотний ресурс України: Закон України // ВВР України – 2000 – № 36. – С.298.

Надійшла до редакції 23.10.08

Е. Ю. Швед

ПРОЦЕСУАЛЬНІ АКТИ-ДОКУМЕНТИ З АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ В АПЕЛЯЦІЙНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Розділом IV Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) [1] передбачено процедури перегляду судових рішень адміністративними судами, об'єднаних у чотири види адміністративних судових проваджень: апеляційне, касаційне, провадження за винятковими обставинами, провадження за нововиявленими обставинами. Кожний вид провадження регулюється нормами структурного складника КАСУ – окремою Главою з відповідною назвою.

У теоретичних дослідженнях із цивільного процесу розглядалися питання щодо змісту, значення апеляційного, касаційного оскарження, перегляду рішень суду у зв'язку з нововиявленими та винятковими обставинами [2]. Ці теоретичні напрацювання певною мірою можуть бути використані для того, щоб охарактеризувати не лише зміст проваджень, пов'язаних із переглядом судових рішень, але й процесуальних актів-документів, які приймаються у процесі їх здійснення, оскільки здійснення обох видів судових процесів – цивільного й адміністративного – має спільні засади: